

U knjizi "Drugi gubici" (Other loses) kanadski novinar Jacques Bacque iznosi tešku optužbu protiv generala USA Dwighta Eisenhowera, zapovjednika savezničkih snaga u Drugom svjetskom ratu. Knjigu je objavio u Kanadi 1989. godine. Prema Bacqueovoj tvrdnji, koju potkrepljuje sa podosta dokumenata i izjava svjedoka, proizlazilo bi da je general Eisenhower direktno odgovoran za smrt gotovo milijun zarobljenih njemačkih vojnika nakon Drugog svjetskog rata u savezničkim zarobljeničkim logorima. U koliko bi ti Bacqueovi podaci bili točni, to bi bila veoma teška optužba za sve zapadne saveznike, a osobito za USA. Ipak, u sjeni ovih zbivanja treba biti veoma oprezan. Tokom hladnog rata, koji je trajao od 1946. pa do rušenja Berlinskog zida 1989. godine sa strane povjesničara Zapada, veoma malo se pisalo o stradavanju zarobljenika u logorima pod kontrolom zapadnih saveznika. Uobičajeno su optuživani Sovjeti za grubo postupanje prema zarobljenicima kao glavnom krivcu velike smrtnosti zarobljenika.

Činjenica jeste da je njemački kancelar Konrad Adenauer 1951. g. tražio milijun i sto tisuća Nijemaca koji bi se trebali nalaziti u zarobljeničkim logorima, ali njih ni tamo nije bilo.

Okončanjem hladnog rata i otvaranjem mnogih arhiva u koje ranije nije bilo pristupa o stradanju njemačkih vojnika u logorima zapadnih saveznika počelo se otvorenije pisati. Prema tom pisanju proizlazi da se ni Zapadna strana nije proslavila humanošću.

Propaganda koja je vođena tokom Drugog svjetskog rata na Zapadu, ali i unutar same Njemačke sugerirala je da su se njemački vojnici trebali predati vojsci USA, Britanije, Francuske, a ne SSSR-a, jer da Sovjeti grubo postupaju prema Nijemcima zbog zločina koje su tokom okupacije dijela SSSR-a tamo počinili. Ovim djelom Bacque nastoji dokazati da je ta propaganda bila bez osnova.

Neosporno jeste, u čemu se slažu svi povjesničari, da se general Eisenhower i ne samo on, zgrozio kada je pri obilasku nacističkih logora ugledao hrpe leševa. Bili su to kosturi umorene djece, žena, muškaraca. General je zapovjedio da se sve to snimi, kako kasniji revizionisti ne bi mogli negirati počinjene zločine.

Tvrdnje Bacquea da je Eisenhower zgrožen viđenim u nacističkim logorima izričito zabranio ishranu i liječenje zarobljenih Nijemaca, teško da imaju uporišta u stvarnosti.

Povjesničar dr. Ernest F. Fisher jr., pukovnik vojske USA koji je napisao predgovor Bacqueovoj knjizi pak tvrdi da je uvod u tragediju bila odluka Hitlerovog nasljednika admirala Doenitza da se što veći broj njemačkih vojnika preda zapadnim saveznicima kako bi izbjegli rusku osvetu. I Fisher optužuje zapadne saveznike, a napose Amerikance za namjerno i sustavno ubijanje njemačkih zarobljenika. To su činili uskratom hrane i lijekova. Smrtnost je, tvrde Fisher i Bacque, bila tako velika da je u logorima umrlo između osam stotina tisuća i devetsto tisuća zarobljenika. Za tako veliku smrtnost direktno optužuju generala Eisenhowera, jer da američki narod nikada ne bi odobrio te njegove postupke.

Jednostranost ove optužbe lako je oboriva, kada se zna tko je i na koji način donosio najznačajnije političke i vojne odluke. To su bile vlade zaraćenih strana, a ne generali. Čak ni apsolutisti u tom ratu nisu mogli samostalno odlučivati o najvažnijim pitanjima u kakva spada i postupanje prema zarobljenicima. General Eisenhower pak bio je vrhovni zapovjednik savezničkih snaga. Bio je dužan i prije poduzimanja svakog značajnog koraka konzultirati se sa vladama USA i Velike Britanije, što je bez iznimke i činio. U suprotnom izazvao bi sukob među saveznicima.

Eisenhowerov biograf Stephen E. Ambrose iako je pozitivnim ocijenio Bacqueovo nastojanje da osvijetli i događaje iz II. svjetskog rata u čemu je autoru i sam pomagao, oštro se razišao s Bacquerom glede osobne odgovornosti generala Eisenhowera. Argumentirano je pobio

postojanje odluke Eisenhowera o zabrani ishrane i liječenja zarobljenika. Iznio je argumente koji su govorili o teškoćama prehrane kako stanovništva, tako i milijuna izbjeglica i na kraju zarobljenika 1945. i 1946. godine.

Bacquerove optužbe uperene su isključivo prema generalu Eisenhoweru, kao savezničkom zapovjedniku zato što je zabranio civilima da donose hranu zarobljenicima pod prijetnjom smrti. Naredba je bila izlijepljena kao plakat u cijeloj Njemačkoj. Dnevno sljedovanje po zarobljeniku iznosio je 600 do 850 kalorija na dan. Loša i nedovoljna ishrana dovodila je do toga da su stotine zarobljenika umirale svakodnevno. Ipak, ta naredba se ne odnosi na zabranu ishrane zarobljenika, već isključivo na civile koji su im donosili hranu.

Pored toga stoje Konrad Adenauer listopada 1951. g. UN-u podnio spisak od 1 100 000 imena njemačkih vojnika, tražio je i oko 270 000 civila, čija se sudbina nije mogla utvrditi. Popis je napravljen anketiranjem u njemačkim kućanstvima i to u 94 % zapadnonjemačkih i oko 30 % istočnonjemačkih. U zbir od 1,4 milijuna nedostajućih osoba treba dodati još 300.000 da bi se dobili potpuni podaci o nestalim osobama. Osim toga postojao je i nemali broj potpuno uništenih obitelji o čijim je članovima bilo nemoguće doći do podataka.

I zapadni i istočni (hladnoratovski) povjesničari nisu imali primjedbi na popis i njegove rezultate. Spor je nastao oko sudbine nedostajućih vojnika. Zapadni su povjesničari optuživali Sovjete da su na razne načine, a najčešće brutalnim tretmanom u zarobljeničkim logorima, skrivili smrt nedostajućeg milijuna vojnika. Istočnoeuropski povjesničari su za isto optuživali zapadne saveznike. Gotovo kompletna povjesničarska elita se uključila u upiranje prstom u pravcu SSSR-a. Britanski su povjesničari u UN komisijama tvrdili da su nedostajući vojnici mahom zadnji put viđeni na Istočnom frontu. Ipak, pojedinci su, poput dr. Margarethe Bitter koja je bila jedna od utemeljitelja Adenauerove komisije (Ausschuss für Kriegsgefangenenfrage) i njen istaknuti djelatnik, cijelo vrijeme jasno stavljala do znanja da značajan dio od nedostajućeg milijuna sasvim sigurno nije živote okončao na Istoku već na Zapadu. Ona je osobno svjedočila o izuzetno lošem tretmanu njemačkih zarobljenika u logorima USA i Britanaca.

Nakon raspada SSSR-a Bacque je bio jedan od mnogih zapadnih povjesničara koji su dobili uvid u arhive bivšeg NKVD odnosno KGB. Nađeni podaci u najvećoj mjeri potvrdili su Bacqueove tvrdnje da su većina nestalih preminuli dok su bili u rukama zapadnih saveznika. Prema sovjetskoj evidenciji 356 687 njemačkih zarobljenika je umrlo u logorima, dok je njih 93 900, također pomno evidentiranih, umrlo na putu za logore. Mora se znati da je NKVD vrlo brzo dolazio na lice mjesta nakon bitke i preuzimao brigu o zarobljenicima. Broj zarobljenika bio je odmah utvrđivan. O broju zarobljenih obavještavana je logorska služba koja ih je primala. Jedini period kad je moglo doći, a vjerojatno je i dolazilo do ubijanja zarobljenika bilo je tijekom same bitke. No to predstavlja relativno mali broj u odnosu na druge kategorije. Treba napomenuti da je ta praksa, u značajnijoj mjeri, kratko postojala na početku 1945. godine. Ona je eliminirana strogom zabranom ubijanja njemačkih zarobljenika u bilo kojoj situaciji. Sovjetsko je rukovodstvo pravilno zaključilo da bi to dovelo do jačeg otpora njemačkih vojnika.

Dobro je napomenuti da su Sovjeti za svakog zarobljenika, a za razliku od zapadnih saveznika, vodili osobni dosje koji je sadržavao između 20 i 200 stranica podataka.

Bacque pravilno ukazuje na razliku u fizičkom stanju njemačkih ratnih zarobljenika kod njihovog zarobljavanja od strane Sovjeta odnosno zapadnih saveznika. Najbolji primjer velike psihofizičke iscrpljenosti su njemački zarobljenici kod Staljingrada koji su i pored, u danim okolnostima, izuzetno humanog tretmana od strane crvenoarmejske masovno umirali već na samom putu prema zarobljeničkim logorima. Razlog je ležao u ekstremno lošoj ishrani vojnika još prije njihovog zarobljavanja.

Bacque pomalo brzopleto iznosi podatke o ishrani njemačkih zarobljenika u SSSR-u u listopadu 1944. godine. Istina je da su Sovjeti cijelo vrijeme rata i poraća hranili zarobljene Nijemce i druge u skladu sa svojim mogućnostima, bez posebnog diskriminatornog pristupa prema njima. No istina je isto tako da su sovjetske vlasti sve do jeseni 1944. godine imale ogromne probleme u prehranjivanju vlastitog stanovništva i vojske. U zimu 1943/44. došlo je do vrlo široke pojave ubojstava i kanibalizma u nizu sovjetskih gradova. Nestašica hrane je bila jedan od glavnih razloga zašto je Crvena armija nakon Staljingradske bitke odustala od velikih operacija okruživanja i pribjegli taktici izgurivanja neprijatelja metodom udarnih klinova. Neposredna posljedica te taktike je i mali broj njemačkih zarobljenika u kampanjama tijekom 1943. i prve polovice 1944. godine.

Logistički problemi u opskrbi raseljenih osoba (Displaced Persons) kojih je, pokazat će se kasnije, samo u Njemačkoj bilo sedam milijuna, njemačkih civila i njemačkih ratnih zarobljenika su predviđeni još u ljeto 1944. godine. U tome smislu je bilo teško poštivati pravila Ženevske konvencije o tretmanu njemačkih ratnih zarobljenika (4 000 kalorija na dan, adekvatan smještaj i medicinska njega). Bacque tvrdi da se Eisenhower pridržavao pravila Konvencije do ožujka 1945. godine, odnosno dok je morao, i pripremao za njeno kršenje kad to bude moguće. Ipak, Bacque navodi pismo američkog zapovjedništva u Europi upućeno Washingtonu u ožujku 1945. godine, u kome se ukazuje na problem povećanog (veći od očekivanog) dotoka njemačkih ratnih zarobljenika. U pismu se optužuju Britanci i Kanađani koji odbijaju preuzeti višak ratnih zarobljenika od Amerikanaca. Odgovor na pismo je stigao tek nakon mjesec dana. Još 10. ožujka 1945. godine Eisenhower je u jednoj svojoj poruci Zajedničkoj komandi (Combined Chiefs of Staff) napisao slijedeće:

«Premda je bilo odlučeno da se odgovornim za njemačke ratne zarobljenike i raseljene osobe (prehrana, smještaj i medicinska pomoć) smatraju njemačke vlasti, može se pretpostaviti da u stanju kaosa kakvo trenutačno egzistira u Njemačkoj, to neće biti moguće. Zbog toga će Saveznici biti prisiljeni priskrbiti velike količine sredstava prije repatrijacije gore spomenutih kategorija. Dodatna sredstva koja bi bila potrebna da se njemačkim zarobljenicima osigura status Ratnih zarobljenika (Prisoners of War - POW) biti će nemoguće priskrbiti. Osim toga, bilo bi nepoželjno da Njemačke oružane snage primaju više hrane od civilnog stanovništva.» ...
«Zarobljenici zahvaćeni poslije Dana pobjede (VE Day) se trebaju nazvati Razoružanim neprijateljskim snagama (Disarmed Enemy Forces - DEF)».

Promjenom statusa njemačkih zarobljenika Saveznici su (Eisenhower) dobili pravnu podlogu za zaobilazak Ženevske konvencije. Za Bacquea je to bio prvi korak u pripremi masovnog ubojstva zarobljenika iako brojni problemi u prihvatu i ishrani zarobljenika pobijaju taj njegov navod. Drugi je svjetski rat, bez sumnje, bio jedan od najstrašnijih sukoba u povijesti čovječanstva, s najvećim brojem žrtava kako među vojnicima, tako i civilima. Njemački političari i kompletna vladajuća elita pokušavajući riješiti svoje nagomilane gospodarske i političke probleme, skrivila je II. svjetski rat. Izvršili su agresiju na cijeli niz europskih država i naroda različitih političkih uređenja i kultura. Time su izazvali velike patnje i stradanje stotina milijuna nevinih ljudi, a u konačnici i svoje vlastito. Instrumente te agresivne politike su bile Njemačke oružane snage koje se bez ostatka mogu nazvati klasičnom razbojničkom bandom. One su bez pogovora, voljno i s entuzijazmom izvršavale sve pred njih postavljene zadatke. To je uključivalo ubijanje civila, prije svega Židova, Slavena i Roma, deportiranje milijuna civila i njihovo pretvaranje u robovsku radnu snagu, bombardiranje civilnih naselja i neselektivno ubijanje mirnih građana, te ubijanje milijuna ratnih zarobljenika, osobito pripadnika Crvene armije i gerilskih pokreta diljem Europe. To je vrlo dobro dokumentirano u naredbama i izvješćima Njemačkih oružanih snaga. Njemačka

je vojska započinjala i sustavno provodila genocid nad Židovima. Njemačka je politika kreirala geta u istočnoeuropskim gradovima gdje su glađu i bolešću umoreni milijuni nedužnih civila. Njemačka je vojska vršila masovna strijeljana civila u Poljskoj, Ukrajini, (Babin Jar) Baltičkim državama, Srbiji (Kraljevo, Kragujevac) i drugdje.

Hladni rat, počev od 1946. g. stvorio je vrlo iskrivljenu sliku o Njemačkoj oružanoj sili, gotovo junačkih vitezova koji su se borili protiv azijske crvene opasnosti ili divljih balkanskih plemena, dok je zločine nad okupiranim narodima činila nacistička, esesovska manjina. Zapadna publicistika je prepuna tog klišeja koji je ostavio traga na velikom broju građana zapadnog svijeta, pa tako i na Jamesa Bacguae. U 1945. i 1946. godini nije bilo Hladnog rata. I Zapadni saveznici i Sovjeti, kao i svi drugi narodi Europe su se morali boriti s posljedicama rata koji je uništio same temelje tadašnjih društava. U općoj nestašici svega, pa tako i hrane i lijekova, sačinjen je prioritet raspodjele. U tom procesu njemački je narod bio na dnu liste, a njihove oružane snage zadnja briga svih koji su o tome odlučivali. Zato se može i povjerovati u tvrdnje Jamesa Bacguae o masovnom stradanju njemačkih zarobljenika u svima, a ne samo u američkim i francuskim, logorima. To na svojevrsan i prešutan način čini Ambrose i drugi zapadni povjesničari. Bacguaeova je zasluga što je na dnevno svjetlo iznio taj problem. No to je i njegova greška, jer su njegovu knjigu i navode u njoj zdušno prihvatili neonacisti, negatori holokausta i drugi povijesni revizionisti. Bombardiranje Dresdena se stavlja ispred, ničim izazvanim, bombardiranjem Koventrija, Varšave, Roterdama, Londona, Beograda i mnogih drugih mjesta. Navodni zločini Crvene armije u Istočnoj Pruskoj, premda nisu dokumentirani (svi opisi stradanja njemačkih civila se svode na nesreće prilikom njihovog bijega pred «ruskom osvetom») se stavljaju ispred ubojstava milijuna civila i zarobljenika od strane njemačke «viteške» soldateske. Izuzetak predstavlja silovanje kojem su uostalom, pribjegavale sve vojske tog vremena.

Eisenhowerovo pismo koje citira Ambrose i u kome on objašnjava svoj animozitet prema njemačkom vojniku, pa i građaninu, vrlo dobro oslikava stanje duha kod saveznika u to vrijeme. Većina Nijemaca je već 1944. godine, ako ne i ranije, znala da su izgubili rat. Svejedno, nastavili su da se bore i time produžuju agoniju svojih i savezničkih vojnika i civila. Svjedočenja Crvenoarmejska iz tog vremena govore o golemom strahu svakog od njih od nepotrebne pogibije u već dobivenom ratu. U takvoj situaciji Njemačka vojska potkraj 1944. godine pokreće Ardensku ofenzivu koja je izazvala nove velike žrtve među Zapadnim saveznicima. Sada već postoji dovoljno dokumenata i svjedočenja iz tog vremena iz kojih se vidi reakcija Amerikanaca na te teške gubitke koje su imali. Primjera radi, svi zarobljeni pripadnici elitne divizije Velika Njemačka (Grosse Deutschland), za tu priliku dovedene s Istočnog fronta, bili su na licu mjesta strijeljani. To se u to vrijeme, s pravom, smatralo pravdom. I bilo je više pravilo nego izuzetak. U budućem procesu utvrđivanja istine lako se može doći do zaključka da se ona, kako reče američki povjesničar Ed Herman, nalazi negdje u sredini. On i Chomsky su još sedamdesetih godina prošlog stoljeća pisali o tretmanu njemačkih zarobljenika u SAD i Britaniji a koji je bio daleko od Ženevske konvencije. U Francuskoj su Pattonovi vojnici razoružali njemačku postrojbu, oružje pregazili tenkovima, a vojnike pustili kućama. Ipak svi su brutalno pretučeni, a mnogi i ubijeni od strane francuskih građana. Poljski vojnici i časnici u američkim su se zarobljeničkim logorima vrlo brutalno odnosili prema njemačkim zarobljenicima čemu se ne treba čuditi zbog poznatih neizmjenih zločina nacista u Poljskoj. Crvenoarmejski se često nisu htjeli mučiti s manjim grupama zarobljenika, te su ih jednostavno poubijali na mjestu zarobljavanja. Time su vraćali dug nacistima, koji su odmah po zarobljavanju ubijali komesare Crvene armije. Sovjetski dokumenti o broju zarobljenih, umrlih na putu do logora i u samim

logorima djeluju vrlo vjerodostojno. No poznata je praksa crvenoarmejaca, kad su već stupili na njemačko tlo, da svaki gubitak zarobljenika (bijeg ili nešto drugo) nadoknade prvim muškarcem civilom koga uhvate, izbjegavajući time knjigovodstvene probleme s NKVD-om koji je iste preuzimao. Nakon Bacqueove knjige u službenim statistikama je podignut postotak njemačkih zarobljenika umrlih u američkim logorima s 0,15 na jedan posto. Za čitavih 400.000, jer je utvrđeno da je od nedostajućeg milijuna upravo tih 400.000 zadnji put viđeno na Zapadnom frontu. No još se smrtnost u britanskim logorima službeno vodi na vrlo neuvjerljivih 0,03 %, daleko niže od smrtnosti njihove vojske u mirnodopskim vremenima, a 120 puta niže od smrtnosti britanskih zarobljenika u njemačkim logorima i 150 puta niže od smrtnosti njemačkih civila u britanskoj okupacijskoj zoni. Istovremeno se smrtnost njemačkih zarobljenika u sovjetskim logorima smješta između 15 i 36 %.

Tokom hladnog rata cijela Zapadna hladnoratovska historiografija bila se upregla da dokaže urođenu krvoločnost «Rusa», komunista i općenito Slavena. Tako je nastao i mit o nedostajućem milijunu, koji je itekako postojao, no za kojeg su, prema zapadnim povjesničarima, isključivo odgovorni Sovjeti. Jer, ti su njemački vojnici, prema Britanskim povjesničarima, zadnji put viđeni na Istočnom frontu iako su se njemački vojnici masovno predavali zapadnim saveznicima. Još se 1972. godine u američkom Kongresu govorilo o 1,9 milijuna od strane Sovjeta ilegalno držanih njemačkih zarobljenika pedesetih godina XX stoljeća. I to u vrijeme kad se njihov broj već spustio ispod 60 000.

U procesu utvrđivanja istine, više nego na vojnike, mora se obratiti pažnju na glavne žrtve rata, civile. No, prije utvrđivanja broja stradalih njemačkih civila, treba utvrditi koliko je stvarno stradalo civila u zemljama na koje su Nijemci i njihova soldateska izvršili agresiju. To nikad nije do kraja utvrđeno, a moglo bi poslužiti kao dobra prevencija naricanju nad sudbinom stradalih njemačkih vojnika ili njihovih kvislinških slugu. Jer, oni su direktno odgovorni za počinjenje zločina nad vojnicima i civilima u okupiranim zemljama i zato su morali biti kažnjeni. Eisenhower i drugi lideri antifašističke koalicije su to vrlo dobro znali.

Shodno ovim podacima, nužno je reći da u Hrvatskoj neoustaški pojedinci i njihovi istomišljenici bez ikakve ozbiljne argumentacije prozivaju Maršala Josipa Broza Tita i Narodnooslobodilačku vojsku za ratne zločine, a da pri tome uopće nisu uzeli u obzir što se događalo u NDH od 10. travnja 1941. godine do svibnja 1945. godine. Cijela proustaška grupacija u Hrvatskoj Maršala Tita proglašava najvećim ratnim zločincem svih vremena što knjiga Drugi gubici pobija. Naime, Maršal Tito i Jugoslavenska armija (kako se tada nazivala) svibnja 1945. godine postupila je na isti način kao i svi drugi unutar antihitlerovske koalicije. Odmazda se nije mogla izbjeći bez obzira na mjere kojima se to pokušalo spriječiti.

Svi oni koji su preživjeli krajnje neljudski ustaški, četnički i nacifašistički teror u kojem su mnogi izgubili svoje najbliže, zbog strašne mržnje i radikalizma, reagirali su osvetom, vraćajući se načelu Taliona: Zub za zub, oko za oko.

Hrvatski neonacisti koji povremeno dižu dreku na Trgu Maršala Tita nazivaju ga ratnim zločincem, žale što su nacisti izgubili rat. Na tim skupovima, ali i van njih iskazuju nevjerojatnu količinu mržnje. Zar bi se itko na Zapadu usudio nazvati ratnim zločincem lidere tih zemalja, bez obzira što su zapovjedili uništenje cijelih gradova u Njemačkoj i Japanu krajem II. svjetskog rata. Takve ideje mogu doći samo iz redova primitivaca i ustašonostalgičara, koji uz sav trud prošlost ne mogu promijeniti. Knjiga autora Jamesa Bacgüea u cijelosti ih demantira.

Priredili:

Azur Sejdić

mr.sci. Ivan Fumić Zagreb, 2.11.2010.